
A bizonyítékok értékelése a bíróság vádemelés előtti eljárásában

Matusik Tamás*

A jogirodalom régóta foglalkozik a kérdéssel, hogy a bűncselekmény megalapozott gyanújának vizsgálata során milyen mozgástérrel rendelkezik a nyomozási bíró, értékelheti-e a bizonyítékokat. A tanulmány arra vállalkozik, hogy a törvény indokolásából és rendszertani értelmezésből kiindulva gyakorlati érvekkel támassza alá a bizonyítékértékelés lehetőségét és szükségyszerűségét, továbbá, hogy néhány aktuális jogeseten keresztül bemutassa a szemléletváltásnak a bírói gyakorlatban való megjelenését. Levezeti, hogy a határozatoknak a prejudikálás látszatát is kerülő indokolásával a bizonyítékok értékelése nem jár semmilyen kockázattal az eljárás későbbi szakaszára nézve.

Kulcsszavak: nyomozási bíró, bizonyítékok értékelése, letartóztatás, megalapozott gyanú

Assessing evidence in the pre-trial proceedings of the Court

The academic legal literature has long addressed the issue that how broad discretion does the investigative judge have, whether they may evaluate the evidence during the investigation of the well-founded suspicion of a criminal offense. The study undertakes to support the possibility and necessity of assessing evidence with practical arguments, based on the justification and systematic interpretation of the law and also to illustrate the emergence of a change of perspective in the judicial practice through some current case-law examples. The study concludes that the assessment of evidence does not pose any risk to the later stage of the proceedings by a well-formulated justification of the decision, avoiding even the appearance of a preliminary ruling.

Keywords: investigative judge, assessment of evidence, pre-trial detention, well-founded suspicion

<https://doi.org/10.32980/MJSz.2022.1.1944>

1. Bevezetés

A jogirodalom régóta foglalkozik azzal a kérdéssel, hogy a bűncselekmény megalapozott gyanújának mint a személyi szabadságot érintő kényszerintézkedés általános feltételének vizsgálata során milyen mozgástérrel rendelkezik a vádemelés előtt eljáró bíróság, értékelheti-e ebben a körben a bizonyítékokat. A két markánsan szembenálló álláspont közül az egyik a nyomozási

* Csoportvezető bíró, Budai Központi Kerületi Bíróság.

bíró számára stoptáblát állít, a másik szabadjelzést ad. A témafelvetés aktualitását adja, hogy Stál József nyíregyházi törvényszéki bíró kollégám a letartóztatás általános feltételéhez kapcsolódó bizonyítékértékelés dilemmáinak a közelmúltban tudományos kutatást szentelt. Doktori értekezésében¹ és az azon alapuló tanulmányában² levezette, hogy a nyomozási bíró eljárásában nemhogy nem kizárt, de szükségszerű is a bizonyítékok értékelése, az ezzel ellentétes álláspont sem a hazai jogszabályokból, sem külföldi példákából, sem az európai emberi jogi esetjogból nem eredeztethető, önmagára hivatkozó önkorlátozás. Kutatása szerint a probléma a Legfelsőbb Bíróság 1989-ben kiadott 122. számú állásfoglalásán alapuló jogalkalmazásra vezethető vissza, amely állásfoglalást a Legfelsőbb Bíróság Büntető Kollégiuma a 2007. április 16-án kelt 2/2007. számú BK véleményével már nem tartott fenn, ennek ellenére az abban foglaltakra hivatkozó BH-kra, kommentárookra és a korábban ezek talaján kialakult bírói gyakorlatra a mai napig szívesen támaszkodnak egyes bíróságok. Mindamellett, hogy a szerző logikai hibáktól mentes következtetése elvi támogatásra nem szorul, helyes levezetése – annak részletekbe menő megisméltése nélkül – további, gyakorlati szempontokkal és új megközelítésű érveléssel gazdagítható, míg a bírói gyakorlatról formált képe aktuális példákkal árnyalható. Ebben a tanulmányban ezeket igyekszem kibontani.

2. Több szem többet lát

Azon vélemény, hogy a nyomozási bíró eljárásában a megalapozott gyanú vizsgálata során a bizonyítékok értékelésére egyáltalán nem kerülhet sor, számos bírósági határozatban megjelent már, és a kommentárok sem bátorítják ezt a tevékenységet. Mégsem nevezném egyértelműen uralkodónak az értékelési tilalom gyakorlatát, hiszen erről országos kutatás nem készült, ennek hiányában pedig mindenki nyilvánvalóan a saját maga által behatóbban ismert földrajzi terület empirikus tapasztalataiból indul ki. Nem jelenthető ki tehát, hogy e tekintetben a jelenlegi bírósági gyakorlat egységes lenne, ahogy az sem, hogy az aktív nyomozási bírói szerepfelfogás támogatásának ne lett volna előzménye a hazai tudományos életben. Már egy 2004-es bírósági tanulmány is meghaladta az akkoriban csakugyan elterjedt általános értékelési tilalmat, amikor azt rögzítette, hogy a nyomozási bírók „*a bizonyítékok bizonyító erejét nem értékelik, de nem mellőzik azok összevetését annak érdekében, hogy a gyanú megalapozott-e.*”³ Egy 2012-ben publikált jogirodalmi álláspont szerint a megalapozott gyanú vizsgálatokor a rendelkezésre álló bizonyítékoknak a nem a bűnösség kérdésében való állásfoglalásra irányuló *előzetes*

¹ Stál József: *A letartóztatás általános feltételéhez kapcsolódó bizonyítékértékelés a joggyakorlatban*, témavezető: Prof. Dr. Elek Balázs, Debreceni Egyetem Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, 2020., https://dea.lib.unideb.hu/dea/bitstream/handle/2437/302226/PhD_ertekezes_nyilvanos_Stal_Jozsef.pdf.

² Stál József: *A letartóztatás általános feltételéhez kapcsolódó bizonyítékértékelés dilemmái*, Magyar Jog, 2021. évi 4. szám.

³ Máziné Szepesi Erzsébet – Horváth Zsolt: *A nyomozási bíró eljárásának vizsgálata a másodfokú határozatokra is figyelemmel*, Fővárosi Bíróság Büntető Kollégium, 2004.El.IV.C.1.

értékelése, azaz az eljárási forma sajátosságaihoz igazított, egyfajta *korlátozott bizonyítás* gyakorlati szempontból elkerülhetetlen, és ehhez a teljes nyomozati irat alapvető ismerete is szükséges.⁴ Utóbb ez a gondolat – hasonló szóhasználattal – nagy jelentőségű alkotmánybíróági határozatokban is megjelent.⁵

Azóta az évek során a fővárosban és feltehetőleg vidéken is számos olyan nyomozási bírói határozat született, amelyekben a megalapozott gyanú megállapítása vagy éppen elvetése ilyen, indokolásban is rögzített értékelő tevékenység eredményeként történhetett meg, ez napi rutinná vált több nyomozási bíró gyakorlatában, amire jelen tanulmányban gyakorlati példákat is be fogok mutatni.

Stál József többségében 5-10 évvel ezelőtti jogeseteket vonultatott fel annak igazolására, hogy az uralkodó gyakorlat az értékelés elvetése irányába mutat. Tény, hogy manapság is előfordulnak ilyen szellemben meghozott elsőfokú határozatok, illetve az is létező jelenség még, amikor az elsőfokon elvégzett értékelés körében tett megállapítást a másodfokú bíróság utóbb kifejezetten mellőzi a végzés indokolásából, mert az „*a bizonyítékok értékelése körébe tartozó olyan állásfoglalás, mely meghaladja a nyomozási bírói eljárás kereteit*”, avagy egyenesen fel is rója, hogy „*az elsőfokú bíróság gyakorlatilag elvégezte a bizonyítékok értékelését*”.⁶ Valójában egyik esetben sem történt prejudikálás elsőfokon, csupán annyi, hogy tartalmuk szerint is értékelték a bizonyítékokat, de messze nem ítéleti alapossággal és végkövetkeztetéssel.⁷ Ki kell azonban emelni, hogy ezzel szemben sok esetben születik egyetértő, helybenhagyó döntés a nyomozási bíró értékelő tevékenységét követően⁸, ahogy arra is akad példa, amikor a másodfokú bíróság másképp értékeli a bizonyítékokat, mint a nyomozási bíró, és az elsőfokú döntéssel szemben úgy látja megállapíthatónak a megalapozott gyanút, hogy részletes indokát is adja ennek, mely a saját értékelő tevékenysége eredménye.⁹

3. Gyakorlati megközelítés az Alaptörvény szerinti értelmezés alapján

Stál József tanulmányaiban rendkívül alapos összehasonlító jogelemzést, nemzetközi és jogtörténeti áttekintést végzett. A kérdés megközelítésénél az általa kifejtetteken túl álláspontom szerint alapvető jelentőségű a hatályos jogi környezetnek az Alaptörvényben rögzített jogértelmezést segítségül hívó, egyben gyakorlati megoldást kínáló további aspektusa is.

⁴ Matusik Tamás: *A személyi szabadságot érintő kényszerintézkedések a nyomozási bíró eljárásában*, Belügyi Szemle, 2012/4., 16. és 19. o.

⁵ A 34/2013. (XI.22.) AB határozat 51. pontja „korlátozott értékelésről”, a 21/2016. (XI.30.) AB határozat 43. pontja „előzetes értékelésről” ír.

⁶ Fővárosi Törvényszék Bnyf.11.661/2021/3., Bnyf.9186/2021/3.

⁷ Felmerül a lehetőség, hogy a hatáskörön túlterjeszkedésre történő másodfokú utalás esetenként akkor történik, amikor a fellebbviteli tanács nem ért egyet az elsőfokú levezetéssel, de annak meggyőző cáfolata helyett inkább az értékelés tilalmára hivatkozik.

⁸ A tanulmány 7. pontjában több ilyen is bemutatott.

⁹ Fővárosi Törvényszék Bnyf.11.386/2020/2.

A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (Be.) jogalkotói indokolása szerint: „*Sem joggyakorlati igény, sem a nemzetközi gyakorlat nem indokolja a kényszerintézkedés általános okainak megváltoztatását. Ennek ellenére a Javaslat a joggyakorlatnak megfelelően egyértelművé teszi azt a követelményt, hogy a vádemelést megelőzően a kényszerintézkedés elrendelésének feltétele a személyre szabott megalapozott gyanú fennállása, amelyet az eljáró bíróságnak vizsgálnia kell*”.¹⁰ Mi is következik ebből? Egyrészt az, hogy a jogalkotó szerint már 2017-ben is nyilvánvalóan a joggyakorlat része volt a megalapozott gyanú vizsgálata (ezzel ellentétes rendelkezés a korábbi eljárási törvényben sem volt megtalálható). Másrészt az is, hogy a jogalkotó a „nemzetközi gyakorlatra” is figyelemmel volt, ez pedig – ahogy az indokolás egyéb részeiből kiderül¹¹ – nem lehet más, mint az Emberi Jogok Európai Bíróságának esetjoga, amely a megalapozott gyanú vizsgálatának teljes elhárítását egyezményesértőnek tartja.¹²

Innen egy további kérdés vetődik fel: ha kötelező a gyanú megalapozottságának vizsgálata, akkor ez vajon mi alapján történhet? Nyilvánvalóan nem a csillagok állásából vagy más, jogon kívüli szempontok szerint, hanem csakis a törvényes bizonyítékok talaján. A nyomozási bíró a nyomozás ügyirataiból, az ülésen tett gyanúsítottai vallomásból és az ott átadott iratokból tud dolgozni: ezek bizonyítási eszközök. Bizonyítékokból bármilyen következtetést levonni pedig nyelvtani és jogi értelemben is csak azok tartalmának értékeléséből, nem pedig a megnevezésükből lehet.

Itt nyer valódi értelmet a nyomozási bíró ügyiratismerete. A hatályos Be. ugyanis már egyértelművé teszi, hogy a nyomozási bíró részére az ügyiratokat legkésőbb az indítvánnyal együtt át kell adni, az pedig szintén a jogalkotói indokolásból derül ki, hogy ez „*valamennyi, addig rendelkezésre álló ügyiratra*” vonatkozik¹³, nem pedig az ügyészség által válogatott szemelvényekre. Mi szükség is volna az ügyiratok átadására, ha azok tartalmi értékelése kizárt lenne? Másik oldalról megközelítve mindezt: abban, hogy a nyomozási bírók egyre bátrabban nyúlnak a bizonyítékok tényleges értékeléséhez, nagy szerepe van annak, hogy a 2012/13/EU EU irányelv 7. Cikkének 2014-ben történt átültetése óta főszabályként a védelem is hozzáfér a releváns bizonyítékokhoz az ülés, illetve a döntés előtt. Így adott esetben már ebben

¹⁰ T/13972. számú törvényjavaslat a büntetőeljárásról, <https://www.parlament.hu/irom40/13972/13972.pdf>, 415. oldal, indokolás a 276-279. §-hoz.

¹¹ *Uo.*, 419. oldal, indokolás a 296-300. §-hoz.

¹² A *Stepuleac kontra Moldova* (8207/06. sz. kérelem) ügy ítéletében az Emberi Jogok Európai Bírósága a megalapozott gyanú („észszerű gyanú”) definíciójának felidézése után felröpta, hogy az ügyben a letartóztatás iránti indítványt vizsgáló bíróságok egyike sem foglalkozott azzal a kérdéssel, fennáll-e a megalapozott gyanú a kérelmező vonatkozásában a bűncselekmény elkövetésére, annak ellenére, hogy a kérelmező ártatlannak vallotta magát. A nyomozó hatóságok a tényeket és a sértett szavahihetőségét nem ellenőrizték annak megállapítása érdekében, hogy tisztázzák: fennáll-e a bűncselekmény elkövetésének megalapozott gyanúja. Az így rendelkezésre álló bizonyítékok nem elégségesek az objektív megfigyelő számára annak alátámasztására, hogy az érintett elkövetette a bűncselekményt. Az *Akgün kontra Törökország* (19699/18. sz. kérelem) ügy ítéletében pedig azt fejtette ki a Bíróság, hogy az iratanyagban szereplő bizonyítékokra való homályos és általános hivatkozások nem tekinthetők elegendőnek az őrizetbe vételt elrendelő határozat alapjául szolgáló gyanú „észszerűségének” igazolására az aktában szereplő egyes bizonyítékok konkrét értékelése, vagy bármely olyan információ vagy ellenőrizhető anyag hiányában, amely igazolhatta a kérelmezővel szembeni gyanút.

¹³ T/13972. számú törvényjavaslat, 473. oldal, indokolás a 468-473. §-hoz.

az eljárási szakaszban is érdemi védekezést tud a bíróságon kifejtetni, amire a bírónak reagálnia kell.¹⁴ Ugyanazon bizonyítékok alapján, amivel mindannyian rendelkeznek.¹⁵

Az Alaptörvény 28. Cikke szerint a jogszabály megalkotására irányuló javaslat indokolását figyelembe kell venni a jogszabályok céljának megállapítása során. A fenti törvényi rendelkezések a jogalkotói indokolással és a józan észnek megfelelő értelmezéssel együtt jelen esetben egyértelműen a bizonyítékok értékelésének tilalma ellen mutatnak.

4. Észszerű kételyek

Ha rendszertanilag értelmezzük a törvényt, akkor sem juthatunk a fentiekől eltérő következtetésre, amivel egy újabb érvet lehet felvonultatni a bizonyítékértékelés megengedhetősége mellett. A Be. 465. § (1) bekezdése szerint a bíróság vádemelés előtti eljárására a bírósági eljárás szabályait az e Részben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni. Az „e Részben” található rendelkezések annyiban tartalmaznak speciális eljárási szabályokat, hogy a bíróság megvizsgálja: az indítvány és az ülés megtartásának törvényi előfeltételei fennállnak-e, nincs-e akadálya a büntetőeljárásnak, és az indítvány megalapozottsága iránt nem támaszthatók-e észszerű kételyek.¹⁶ Amennyiben fennállna a bizonyítékok értékelésének általános tilalma a nyomozási bíró eljárásában, akkor meg kellene tudnunk válaszolni a kérdést, hogy az indítvány megalapozottsága iránti észszerű kételyek mi másból is fakadhatnának, mint a bizonyítékok tartalmából. Hozzáteve, hogy valamely bizonyíték (például egy szükségesnek tűnő szakértői vélemény) hiányát is értékelő tevékenység alapján lehet észlelni. Mindez igaz a büntetőeljárási akadályok vizsgálatára is.

A speciális szabályok tehát semmilyen módon nem írják felül a bizonyítékok értékelésének Be. 167. §-ban rögzített általános szabályait, amelyek egyébként nemcsak a bíróságra, hanem a nyomozó hatóságra és az ügyészségre is vonatkoznak. Miért éppen a nyomozási bíró, azaz a vádemelés előtt eljáró bíróság lenne elzárva ettől a lehetőségtől? Hiszen ugyanazt kell vizsgálnia, mint például a gyanúsítás közléséről döntő nyomozó hatóságnak vagy a gyanúsítás elleni panaszt elbíráló ügyészségnek: a gyanú személyre szóló megalapozottságát. Ráadásul a hatályos Be. már nem is a „nyomozási bíró eljárásáról” szól, hanem a bíróság eljárásáról a vádemelés előtt, ezzel is egyértelművé téve, hogy nem valami különálló entitás, hanem maga a bíróság jár el ilyenkor is, amelynek az általános szabályok szerint, nem pedig másként kell értékelnie a bizonyítékokat a saját hatásköre gyakorlása során.

¹⁴ A Legfelsőbb Bíróság 2011-ben megjelent 93. BK véleménye „minden letartóztatási okkal kapcsolatban” a védő ténybeli és jogi érvelésére való, a végzés indokolásában rögzített bírói állásfoglalás szükségességét szorgalmazta az eljárás kontradiktórius jellegéből fakadóan. Nyilvánvalónak gondolom, hogy a védelem bizonyítékismeretének 2014-es megteremtése óta ez a „reagálási kötelezettség” szükségszerűen kiterjed a gyanú megalapozottságával kapcsolatos védői érvekre is, hiszen a kontradiktórius jelleg ezáltal csak erősödött.

¹⁵ A gyanúsított terhére természetesen csak a védelem által is megismerhető iratok hivatkozhatók.

¹⁶ A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (Be.) 475. § (3) bekezdés és 476. § (3) bekezdés.

Ezért is juthatunk Stál Józseffel egyező következtetésre azzal kapcsolatban is, hogy a bűncselekmény útján, más tiltott módon vagy a résztvevők büntetőeljárás jogainak lényeges sérelmével megszerzett bizonyítékot a nyomozási bíró nem veheti figyelembe, saját döntése során kirekesztheti. Azaz az általános szabályokat kell ilyenkor is alkalmaznia, csak nem végleges jelleggel, hanem a saját feladatkörében való döntésére szorítkozva. Erre van is példa a gyakorlatban: amikor az őrizetbe vett terhelttárs rendőrségi kihallgatását megelőzően a védője értesítése nem történt meg a 8/2013. (III. 1.) AB határozatban írtaknak megfelelő időben, a nyomozási bíró nem látta figyelembe vehetőnek ezt a vallomást az ügy előtte álló másik gyanúsítottja terhére, akit így más felhasználható bizonyíték hiányában szabadlábra is helyezett¹⁷, érvelését a másodfokú bíróság is osztotta.¹⁸

Meg kell még jegyezni, hogy a törvényi előírás szerint az észszerű kételyek meglétét minden indítvány esetén vizsgálni kell, tehát nemcsak a személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedés elrendelésekor, hanem meghosszabbításaikor is, akár ülésen, akár azon kívül születik a döntés. Ha a bizonyítékokat értékelés nélkül kellene alapul venni, és pusztán a tartalmuktól függetlenül lenne elegendő a megalapozott gyanúhoz, az példának okáért azt is jelentené, a letartóztatás elrendelésekor „rögzülne” ez az általános feltétel a későbbi döntések esetére is az ügyben, hiszen keletkezhetne később bármely más bizonyíték, tartalmi összevetés hiányában nem tudná megdönteni a megalapozott gyanút. Ennek a felvetésnek az abszurditása elsőre is szembeűnő.

Ugyancsak nem volna értelme kihallgatni az ülésen a gyanúsítottat azon a nyilatkozatán túlmenően, hogy beismeri-e a bűncselekmény elkövetését, hiszen értékelési tilalom esetén a vallomása tartalma nem indíthatná el a bíróságot az észszerű kételyek észleléséig. Ezzel szemben a gyakorlati tapasztalatok szerint a terhelt ülésen tett vallomásának sokszor van meghatározó jelentősége az általános feltétel vizsgálata során.

5. A kettős mérce kérdése

Azt még az „értékelési tilalom” koncepciójának követői sem szokták vitatni, hogy a kényszerintézkedés ún. különös indokai tekintetében a bírónak értékelnie kell a bizonyítékokat, hiszen akár a kedvező vagy kedvezőtlen személyi körülményeket, akár az ezekből levonható következtetéseket csakis bizonyítékok (vallomások, lakcímnnyilvántartás, bűnügyi nyilvántartás adatai, nyomozó hatóság által beszerzett vagy a védelem által csatolt okiratok stb.) tartalma alapján lehet megállapítani. Ismét csak nem a pusztán a létük, hanem értékelésük folytán. A bizonyítás megnehezítése, az ún. kollúzió veszélyének mérlegelése még ennél is többet kíván meg: itt kifejezetten foglalkozni kell a bizonyítás állásával és lehetséges irányaival, tehát ennek a vizsgálatnak színtisztán a bizonyítékok értékeléséről kell szólnia. Ha a rendelkezésre álló bizonyítékokat egyáltalán nem szabadna értékelni, akkor hogyan volna lehetséges megalapozott feltételezést vonni arra, hogy van-e még olyan lehetséges és szükséges eljárási cselekmény, melyet a gyanúsított akadályozni vagy nehezíteni

¹⁷ Budai Központi Kerületi Bíróság Bny.3482/2019/2.

¹⁸ Fővárosi Törvényszék Bnyf.11.669/2019/4.

tudna, illetve hogy általában a bizonyítás eredményességét veszélyeztetni kívánja? Semmilyen hatályos szabályozásban nem lehet fellelni a nyomát annak a különbségtételnek, hogy a kényszerintézkedési különös célok és indokok vizsgálatánál megengedett tevékenység mitől válna az általános feltétel kapcsán tilalmazottá.

Ha pedig kitekintünk a kényszerintézkedések köréből, ott is van mit értékelnie a bíróságnak a vádemelés előtt! Csakis a bizonyítékok tartalmi értékelése alapján lehet eljutni addig a következtetésig (ami törvényi feltétel), hogy a leplezett eszköz engedélyezése folytán megszerezni kívánt bizonyíték más módon nem szerezhető meg a büntetőeljárás céljának eléréséhez¹⁹. Ugyanez, azaz a mással nem pótolhatóság az egyik feltétele a tanú különösen védetté nyilvánításának²⁰ és a sajtóinformátor kilétének felfedésére kötelezésnek is²¹. Ugyancsak a bizonyítékok tartalmi értékeléséből és összevetéséből lehet eljutni arra a döntésre, hogy szükséges-e kizárni érdekellentét miatt a védőt a büntetőeljárásból²², hiszen – ahogy egy közzétett bírósági határozat fogalmaz²³ – az, hogy a terhelték érdekei ellentétesek-e, kizárólag a védekezésüknek, illetve a vallomásuknak a tartalma alapján dönthető el. Ezek a döntési helyzetek mind komoly mérlegelést igénylő feladatként jelentkeznek.²⁴ És bár ez csak néhány példa volt, a teljes felsorolásban²⁵ sem igen lehetne olyan nyomozási bírói feladatkört találni, ahol valamilyen mértékben ne volna szükség a bizonyítékok értékelésére az adott törvényi feltételek vizsgálatakor, vagy amely esetében a határozat indokolásában írt megállapítások nem az egyes bizonyítékokból fakadnának. Ugyanaz a kérdés, mint az előzőekben: miért éppen a megalapozott gyanú ellenőrzése lenne az, amit tartalmi értékelés nélkül kellene elvégezni?

6. Kockázatok és mellékhatások?

Amennyiben tehát a bíróság a vádemelés előtt a feladatait teljesítve bizonyítékokat értékel, akkor nem kell tartania attól, hogy túlterjeszkedik a hatáskörén, még akkor sem, ha akár terjedelmes bizonyítékértékelésbe is bocsátkozik – amennyiben maga az ügy megkívánja. Senki által sem vitatott helyzetekben elégséges lehet az értékelés megtörténtét a bizonyítékokra történő felsorolásszerű utalással feltüntetni az

¹⁹ Be. 214. § (2) bekezdés.

²⁰ Be. 90. § (1) bekezdés.

²¹ Be. 174. § (1) bekezdés.

²² Be. 43. § (1) és (2) bekezdés.

²³ BH.2009.200.

²⁴ Ezen törvényi feltételek vizsgálatának dilemmáiról ld. például Kardos Tímea Kata: *A titkos információgyűjtés és titkos adatszerzés alapjogi követelményei és gyakorlati dilemmái, kitekintéssel a leplezett eszközök témakörére*, Acta Universitatis Szegediensis: forum: publicationes discipulorum iurisprudentiae, (1). pp. 149-209., 2018.; Szabó Krisztián: *Javaslatok az új büntetőeljárás törvény tanúvédelmi szabályaihoz*, Büntetőjogi Szemle 5 (1-2), 71-77, 2016.; Matusik Tamás – Csépany Kristóf: *A újságírói forrásvédelem határa a büntetőeljárásban – Jogalkalmazói szempontok az európai alapjogi elvárások tükrében*, Eljárásjogi Szemle, 2017/1.; Hágér Tamás: *Az érdekellentétben megnyilvánuló védői kizárási ok a büntetőeljárásban*, Ügyvédek Lapja, 2013/2. szám.

²⁵ Be. 464. §.

indokolásban.²⁶ Ebben a megközelítésben nem szabad szem elől téveszteni, hogy a megalapozott gyanú nem bizonyítottság, hanem egy objektív szemlélő általi, a bizonyítékokon alapuló valószínűség.²⁷ E tekintetben „ég és föld” tehát a különbség a kettő között: sokkal kevesebb is elegendő lehet a gyanú megalapozottságához, mint a bűnösség megállapításához. A valószínűség mégis több pusztán eshetőségnél vagy egy kisebb mértékben lehetséges verziónál. Ha a bizonyítékok értékelése folytán ez a valószínűségi szint sem érhető el, akkor a megalapozott gyanút érintő észszerű kételyek jelentkeznek, ami a kényszerintézkedés általános feltételének hiányát jelentheti. Ha azonban a valószínűségi szint egyes apróbb ellentmondások észlelése mellett is elérhető, akkor nem kell és nem is lehet az ellentmondások okát a kétséget kizáró bizonyítottság (vagy annak hiánya) szintjéig feltárni, hiszen ez már a tárgyaló bíróság ítéleti feladata lesz.

A megalapozott gyanúról való bírósági megállapítás nem köti a nyomozó hatóságot és az ügyészséget, ahogy magától értetődően a vádemelés után tárgyaló bíróságot sem. Amióta a vádemelés előtt eljárta valamennyi bíró ki van zárva a konkrét ügy vádemelés utáni elintézéséből, a legtávolabbi integritási kritika sem merülhet fel a fent vázolt állásponttal kapcsolatban.²⁸ Azt se feledjük, hogy az Alkotmánybíróság egyik érve éppen az volt a vádemelés során eljáró valamennyi bíró kizárása mellett, hogy mindannyiuknak előzetesen állást kell foglalniuk a megalapozott gyanúról²⁹ – ehhez a bizonyítékok értékelésére van szükség, éppen ez keletkeztette a kizárási okot.³⁰

Az, hogy a nyomozási bíró nem folytat le teljes bizonyítást, nem foszthatja meg az értékelésnek a nyomozó hatóság és ügyészség számára is törvény által biztosított lehetőségétől. Evidenciának tűnhet, de azért talán érdemes itt felidézni, hogy vádemelést követően a bíróság büntetővégzés meghozatala esetén bizonyítás lefolytatása nélkül állapít meg tényállást, pusztán az ügyiratokból, azok tartalmából dolgozva. Mégsem merül fel, hogy értékelő tevékenységre itt ne kerülne, ne kerülhetne sor. Ezzel a kissé távolabbi kitekintéssel csupán arra kívántam rávilágítani, hogy eljárásjogunkban az értékelés mint tevékenység nem feltétlenül áll egyenes összefüggésben azzal, hogy a bíróság maga folytat-e le bizonyítási eljárást és azt milyen terjedelemben teszi.

Szükségesnek tartom kiemelni, hogy a megalapozott gyanút érintő bizonyítékértékelést álláspontom szerint is változatlanul egy dolog korlátozza: a prejudikálás, azaz a bűnösnek vagy nem bűnösnek nyilvánítás tilalma, valamint az ehhez kapcsolódó – akár az egyes bizonyítékokra vonatkozó – végérvényes jellegű

²⁶ Stál József a bizonyítékok tartalmának említése nélküli pusztán felsorolását nem tekinti elegendő értékelő tevékenységnek, azonban az én álláspontom az, hogy amennyiben még hivatkozás szintjén sem merül fel semmilyen észszerű kétely az ügyben, akkor a „megalapozott gyanút (...) támasztja alá” fordulattal az indokolásban megnevezésük szerint felsorolt bizonyítékok értékelési körbe kerülnek külön tartalomismertetés nélkül is.

²⁷ Az Emberi Jogok Európai Bíróságának a *Fox, Campbell and Hartley kontra Egyesült Királyság* (12244/86; 12245/86; 12383/86 számú egyesített kérelmek) ügy ítéletében kifejtett, majd a későbbi esetjogban is gyökeret vert definíció.

²⁸ Be. 14. § (3) bekezdés a) pontja.

²⁹ 34/2013. (XI. 22.) AB határozat 53. pont.

³⁰ 21/2016. (XI. 30.) AB határozat 43. pont.

kijelentések. Nem az értékelés módszere és terjedelme, hanem a célja (megalapozott gyanú, illetve bűnösség kérdése) és a meggyőződés szintje (valószínűség és észszerű kételyek, illetve bizonyítottság és bizonyítottság hiánya) különbözteti meg e tekintetben a két eljárási szakaszt egymástól. Álláspontom szerint is helyes, ha ebben az értelemben a „korlátozott értékelés” fogalmát használjuk erre.

Fontos, hogy a vádemelés előtti szakaszban eljáró bíróként mindvégig törekedjünk a szakmailag korrekt megfogalmazásra, a törvényi szóhasználattal (észszerű kételyek) való operálásra, az ítéletinek tűnő ténymegállapítások helyett a „megalapozott gyanú szerint” distinkció következetes használatára. A megalapozott gyanú és a különös célok megállapítása mögött ugyanis egyaránt egyfajta valószínűség áll (amit az utóbbiak esetében megalapozott feltételezhetőségnek nevez a törvény), nem pedig egy kétséget kizáró meggyőződés. Azért is *érdemes kerülni a kategorikus megfogalmazásokat* a nyomozási bírói végzésekben, mert az eljárás folyamán még megannyi dolog változhat minden irányban, a történet sosem itt ér véget.

7. Szemléletváltást tükröző jogesetek

Ebben a részben bemutatok néhány olyan jogesetet, amelyekben a nyomozási bírók fentiek szerint korlátozott értékelő tevékenysége a másodfok próbáját is kiállta, még ha alkalmanként kerülték is e tevékenység néven nevezését. Különböző első- és másodfokú tanácsok által meghozott, felülbírált és véglegessé vált határozatokról lesz tehát szó.

7.1. Felfegyverkezve, csoportosan elkövetett rablás büntette. Az egyik ügyben három fiatalkorút gyanúsítottak meg felfegyverkezve, csoportosan elkövetett rablás büntetével. A nyomozási bíró végzése indokolásában felidézte az egyszerű és a megalapozott gyanú közötti különbséget, majd *„anélkül, hogy a bizonyítékokat mérlegelné, azok vizsgálata alapján”* egy teljes oldalon keresztül elemezte az egyes bizonyítékok közti ellentmondásokat (összevetette a gyanúsítottak kamerafelvételek alapján követhető mozgását az elkövetés időpontjával, valamint rögzítette a sértett által megadott személyleírások jelentős eltérését a kamerafelvételeken látható gyanúsítottak kinézetétől és a közvetlenség által tapasztaltaktól), végül pedig megállapította, hogy észszerű kételyei folytán a bűncselekmény elkövetésének megalapozott gyanúja mindhárom gyanúsított vonatkozásában hiányzik.³¹ Az ügyészség letartóztatást célzó fellebbezése alapján eljáró másodfokú bíróság a végzést azzal hagyta helyben, hogy valóban felmerült az észszerű kétely, és a megalapozott gyanú a gyanúsítottak vonatkozásában *„meg nem ismételve az elsőfokú bíróság határozatában írtakat, a rendelkezésre álló bizonyítékok érdemi értékelése nélkül is kétséges”*.³²

7.2. Súlyos testi sértés büntette. A nyomozási bíró elutasította azon két személy letartóztatásának elrendelésére irányuló indítványt, akiket súlyos testi sértés

³¹ Budai Központi Kerületi Bíróság Bny.4284/2020/2.

³² Fővárosi Törvényszék Bnyf.11.309/2020/3.

elkövetésével gyanúsítottak. A bíróság minden magyarázkodás nélkül közölte, hogy a bizonyítékok tartalma alapján „számos észszerű kétely észlelhető és megfogalmazható”, majd ezeket pontokba szedve értékelte. Felvetette, hogy a sértett már korábban megsérülhetett, közvetlen tanú nem volt, a sértettet érthetetlen okból elmulasztották kihallgatni, a rendőri feljegyzésbe foglalt nyilatkozata tanúvallomásként nem értékelhető, a közvetett tanú vallomása nem terhelő jellegű, az eszköz nem került elő, az egyik gyanúsított kezén korábban meglévő kötésekre a részben kézzel történt „véres” bántalmazás ellenére szennyeződés nem került, a látássérült sértett a hangjuk alapján vélte felismerni támadóit, de ezt is csak rendőri feljegyzés tartalmazza. Így arra jutott, hogy „a beszerzett adatok összességükben sem elégségesek ahhoz, hogy akár a közölt tényállás szerinti bűncselekmény elkövetésére, akár arra lehessen alappal következtetni, hogy azt valószínűsíthetően a gyanúsítottak követték el”.³³ A fellebbezés folytán eljáró törvényszék az elsőfokú végzést helyben hagyta, indokolását semmilyen kritikával nem illette, és a bizonyítékok értékelését rövidebben megismételve úgy foglalt állást, hogy „a kerületi bíróság megalapozott gyanút érintően felmerült kétségeit helyesen rögzítette.”³⁴

7.3. Jelentős értékre elkövetett lopás büntette. A bíróság két, lopással gyanúsított személy közül az egyiknek elrendelte a letartóztatását, a másikat pedig az általános feltétel hiánya miatt szabadlábra helyezte. Utóbbi terhelt esetében „egyetértett a védő azon érvelésével, hogy a jelenleg rendelkezésre álló bizonyítékok nem elegendőek ahhoz, hogy a gyanút az ő tekintetében megalapozottá tegyék”: a telefontanú bejelentése közvetett és távoli bizonyíték, a kamerafelvétel elemzése nem hozott eredményt, a sértett nem ismerte fel őt.³⁵ A törvényszék is meggyőzőnek találta ezt az érvelést: helyben hagyó döntésében egyetértett azzal, hogy az elsőfokú bíróság a megalapozott gyanú kérdését eltérően ítélte meg a két terhelt tekintetében, majd további megállapításokkal erősítette meg az elsőfokú következtetést: „Az a körülmény, hogy a bűncselekmény elkövetéséhez használt gépjármű egyértelműen köthető a családjához, illetve hogy két névtelen bejelentés is az eseményhez kapcsolta, még nem alkalmas önmagában arra, hogy valószínűsítse azt, hogy az elkövetésben neki is szerepe volt.”³⁶

7.4. Szexuális erőszak büntette. A közölt gyanú szerint a gyanúsított egy alkalommal szexuális erőszakot követett el élettársa sérelmére. A nyomozási bíró rögzítette, hogy a két személy vallomása szöges ellentétben áll a beleegyezés kérdésében, az ügyészség indítványa mindenben a sértett elmondásán alapszik. A megelőző távoltartásos eljárásban tartott személyes meghallgatása alkalmával a sértett zavaros nyilatkozatot tett, bizonytalan volt, beszámolt saját elkövetéskori ittasságáról azzal együtt, hogy nyugtatót is szed. A vallomásán kívül semmi más terhelő bizonyítékot nem tártak a bíróság elé. Az orvosi dokumentáció nem mutatott releváns sérülést, az ökölrel arcon való bántalmazásnak nyoma sincs. Mindezek

³³ Budai Központi Kerületi Bíróság Bny.696/2021/2.

³⁴ Fővárosi Törvényszék Bnyf.6412/2021/3.

³⁵ Budai Központi Kerületi Bíróság Bny.304/2020/4.

³⁶ Fővárosi Törvényszék Bnyf.5969/2020/3.

összességében „a közölt gyanú megalapozottságát kétségessé teszik.” Utalt azonban arra, hogy a tényállás teljeskörű felderítése, az ellentmondások feloldása a nyomozás további feladata.³⁷ A másodfokú bíróság indokolásában a következőket írta erről: az elsőfokú bíróság „helyesen jutott arra a következtetésre, hogy a megelőző távollartás során megtartott személyes meghallgatáson a sértett által előadottak a megalapozott gyanút oly mértékben gyengítették, hogy a kényszerintézkedés elrendelésének Be. 276. § (1) bekezdés a) pontja szerinti feltétele nem teljesült”, ekként a határozatot helybenhagyta.³⁸

7.5. Súlyos testi sértés büntette és zaklatás büntette. Egy további ügyben is élettársak álltak gyanúsított és sértett pozícióban. Az elsőfokú végzés az észszerű kételyek ismertetését azzal kezdte, hogy a közölt gyanúsítást „a gyanúsítottnak a bíróság megítélése szerint sok tekintetben életszerű védekezését figyelmen kívül hagyva” alapították kizárólag a sértett vallomására. Az orvosi dokumentáció hiányos és több héttel a cselekmény utáni, a terhelt védekezését nem kísérelték meg ellenőrizni, a sértettnek is elmulasztottak lényegi kérdéseket feltenni. Így „nem áll még rendelkezésre elegendő bizonyíték, illetve a rendelkezésre állók olyan fragmentáltak, hogy azok a gyanúsított cselekménye által keltett gyanút még nem teszik megalapozottá.”³⁹ A másodfokú bíróság a döntést ülésen helybenhagyta, indokolásában egy hosszú bekezdést szentelve a bizonyítékok értékelése tilalmának, felhívva két közzétett bírósági határozatot.⁴⁰ Mégis méltatta az elsőfokú végzést, amely „mérlegelési tevékenység nélkül iratszerűen és részletesen indokát adta” az észszerű kételyeknek, majd az elsőfokú érvek rövid összefoglalását követően ismét kiemelte, hogy „az elsőfokú bíróságnak ebben a körben kifejtett indokolása teljeskörű, jól felépített, mentes a mérlegelési tevékenységtől, ezzel együtt okszerű”.⁴¹

7.6. Pénzmosás büntette. A hazánkba néhány napra utazó uniós állampolgárt azzal gyanúsították, hogy egy külföldi székhelyű betétgyűjtő vállalkozás pénzügyi vezetőjeként egy uniós tagállamban elkövetett csalásból befolyt összeget az ügyvezetése alatt álló magyarországi cég magyar bankban vezetett bankszámlájáról kívánta egy másik számlájára átutaltatni, és ezzel pénzmosást követett el. A letartóztatása elutasításáról döntő nyomozási bíró észszerű kételyeinek lényege az volt, hogy az alpbűncselekmény létezésére utaló egyetlen adat hitelt érdemlőségét nem ellenőrizték, az arról szóló nyilatkozatot visszavonták, amiatt külföldön sem indult nyomozás, a cégek legális működését okiratok és egy tanúvallomás valószínűsítette, az átutalást pedig maga a bank kérte az ügyféltől. Mindezeket rögzítve a bíróság úgy ítélte meg, hogy több minden szól „jelenleg a pénzmosás megalapozott gyanúja ellen, mint amellet, nem vitatva, hogy (...) az ellentmondások tisztázása érdekében további nyomozás indokolt.”⁴² A másodfokú bíróság

³⁷ Budai Központi Kerületi Bíróság Bny.1697/2020/2.

³⁸ Fővárosi Törvényszék Bnyf.7976/2020/3.

³⁹ Budai Központi Kerületi Bíróság Bny.3973/2019/6.

⁴⁰ BH.2002.88. és BH.1994.17.

⁴¹ Fővárosi Törvényszék Bnf.12.523/2019/10.

⁴² Budai Központi Kerületi Bíróság Bny.3807/2019/4.

helybenhagyta a döntést, kifejtve, hogy a bíróság „*az eljárás e szakaszában a bizonyítékokat nem mérlegelheti, azonban azok összességét kell vizsgálnia abból a szempontból, hogy azok a gyanút alátámasztják-e, (...) e kötelezettségének – a törvény adta lehetőségeken túl nem lépve – maradéktalanul eleget tett*”.⁴³

7.8. Új pszichoaktív anyaggal visszaélés büntette. A gyanúsítás szerint a terhelt nagyobb mennyiségű új pszichoaktív anyagot rendelt külföldről, ezek tárolására helyiségeket is bérelt. A terhelt tagadta a bűncselekmény elkövetését, állítva, hogy a tárolót az általa személyesen nem ismert megbízója kérésére bérelte ki. Az ügyészség letartóztatást, a védő elsődlegesen szabadlábra helyezést indítványozott. A bíróság a bizonyítékok számbavétele után külön kifejtette, hogy a postai küldemény kézbesítéséhez kapcsolódó telefonkészülék általa sem vitatottan köthető a gyanúsítotthoz, a tárolóban utóbb a megrendelthez hasonló szert leltek fel, a terhelt DNS-ét is kimutatták az ott talált borítékokon. „*Az eljárás kezdeti szakaszában e bizonyítékok még elégségesek a bíróság álláspontja szerint a gyanú megalapozottságához*”, és mivel az egyéb törvényi feltételeket is fennállni látta, a letartóztatást elrendelte.⁴⁴ A másodfokú bíróság helybenhagyta a végzést, a kényszerintézkedés általános feltételéről azt állapítva meg, hogy „*az eljárás tárgyát képező bűncselekmény megalapozott gyanúját az elsőfokú végzésben részletezett bizonyítékok alátámasztják*”.⁴⁵

8. Nyomozási bíró: jogvédelmi bíró

A fenti, kiragadott ügyeken túl bőven lehet még a megalapozott gyanút, illetve annak meg nem állapíthatóságát hasonló részletességgel indokoló végzésekkel találkozni. Nem tudni, a közvetlenség érvényesülésének mekkora jelentősége volt a bemutatott elsőfokú döntések kialakítása során, de az ülésen tapasztaltak sokat adhatnak az ügyiratok pusztá ismeretéhez. Ezért adott esetben másodfokú felülbírálat során is megfontolható a kötelező eseteken kívül is ülés kitűzése tanácsülés helyett. Ezt *de lege ferenda* a másodfokú ülés tartásának lehetőségéről szóló Be. 481. § (4) bekezdésének egyértelműbb szabályozásával is ösztönözni lehetne.

A fentiekben elsőként ismertetett jogesettel kapcsolatban érdemes még megjegyezni, hogy amennyiben abban az ügyben a bíróság elhárította volna a bizonyítékok összevetésével és korlátozott értékelésével történő vizsgálat felelősségét, akkor később ártatlannak bizonyult fiatalok személyi szabadságának korlátozására kerülhetett volna sor. Hónapokkal a bírósági döntés után, további nyomozást követően ugyanis a rendőrség is arra jutott, hogy hiányzik a személyre szabott megalapozott gyanú mindhárom fiatalok gyanúsított esetében, ezért a nyomozást megszüntették velük szemben, erről a média is hírt

⁴³ Fővárosi Törvényszék Bnyf.12.144/2019/4.

⁴⁴ Budai Központi Kerületi Bíróság Bny.4215/2021/4.

⁴⁵ Fővárosi Törvényszék Bnyf.11.208/2021/3.

adott⁴⁶, a rendőrség végül nyilvánosan kért bocsánatot a fiataloktól.⁴⁷ Az természetesen nem a nyomozási bíró felelőssége, ha kényszerintézkedés elrendelését követően a bizonyítás további eredménye folytán a korábbi valószínűség utóbb nem jut el a bizonyítottság szintjéig, és megszüntetéssel vagy felmentéssel zárul az ügy. Az azonban problémát jelent, ha már a gyanú megalapozottsága sem volt igazolható, és ennek észlelését elmulasztotta a saját eljárásában. Az általános feltétel vizsgálata a kényszerintézkedés elrendeléséről és meghosszabbításairól való döntés során is elengedhetetlen.

Stál Józseffel egészen más kiinduló pontból és részben eltérő megközelítéssel jutottunk el ugyanarra a következtetésre: a joggyakorlatnak a fent vázolt értékelés irányába kellene tovább változnia, hiszen összességében még vegyes kép rajzolódik ki. Bizakodásra ad okot, hogy a szemléletváltást a bírói gyakorlatban számos jogeset tükrözi. Mindazonáltal az is látható, hogy a teljesen sallangmentes, a „tilalmi elv” még csak nem is utaló megoldások mellett több, egyébként előremutató határozat indokolásában is megjelenik a Stál József egy másik írásában⁴⁸ szereplő jogesetből⁴⁹ már ismert „mentegetőzés”. Nem nehéz azonban belátni, hogy a „szómágia” mögött valójában ilyenkor is a bizonyítékok tartalmi értékelése és összevetése történik. Érdemes ismét leszögezni: ezt semmilyen törvény nem tiltja. Eleve kevésbé tűnik célszerűnek rögtön a korlátok felől megközelíteni egy bizonyos tennivalót, mint ha magára az elvégzendő feladatra koncentrálunk. A bemutatott jogesetek azt igazolják, hogy a nívós indokolás egy mégoly szofisztikáltan megfogalmazott „önkorlátozó klauzula” nélkül is tökéletesen megállja a helyét. Így az energiát a lényegi döntés alapos kialakítására és színvonalas megszövegezésére lehet fordítani a régi gyakorlatnak címzett „tiszteletkörök” helyett.

A vádemelés előtt eljáró bíróság feladata nem könnyű, felelőssége óriási. Igen rövid, sokszor néhány órában mérhető a döntés meghozatalára rendelkezésre álló idő, ami alatt az eljárási cselekményt is le kell folytatni, meg kell hozni és ki kell hirdetni a határozatot, melynek indokolását is ezzel egyidejűleg kell írásba foglalni. Az indokolásnak olyan részletességűnek kell lennie, hogy a hazai értelemben vett megalapozottság mellett adott esetben az Emberi Jogok Európai Bíróságának próbáját is kiállja, hiszen bármely ilyen határozat strasbourgi kérelem tárgyává válhat. A bűncselekmény megalapozott gyanúja mint kényszerintézkedési általános feltétel körében a nyomozási bíró nem maga állapít meg tényállást, hanem a gyanúsításban foglaltakat veszi górcső alá, döntése során észszerű kételyeket vizsgál, alapjogi bíraskodást folytat.⁵⁰ (Ennek igen kifejező formája az osztrák

⁴⁶ Ballai Vince: *Roszkor voltak rossz helyen Békásmegyeren, a Gyorskocsi utcában kötöttek ki a tinik*, Hvg.hu, 2021. május 9., https://hvg.hu/itthon/20210509_rablasi_ugy_megalapozatlan_gyanusitas_fiatalok_orizetben_bekasme_gyer_3_keruleti_rendorkapitanysag.

⁴⁷ Budapesti Rendőr-főkapitányság: *Hibáztunk*, police.hu, 2022. június 22., <https://www.police.hu/hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/szervezeti-hirek/hibaztunk>.

⁴⁸ Stál József: *A letartóztatás általános feltételéhez kapcsolódó bizonyítékértékelésről*, Ügyvédek Lapja, 2021/5. szám.

⁴⁹ Pécsi Törvényszék Bnyf.161/2021/3.

⁵⁰ A 166/2011. (XII. 20.) AB határozat felidézi, hogy a nyomozási bíró intézményének hazai bevezetésekor a jogalkotó nem az angolszász megoldást (ahol a nyomozási bíró tulajdonképpen a nyomozásban is résztvevő intézmény), hanem a hazai jogi hagyományoknak megfelelően a kontinentális megoldást

eljárásjogban az, hogy a nyomozási bíró megnevezése *Haft- und Rechtsschutzrichter*, azaz „fogvatartási és jogvédelmi bíró”.⁵¹⁾ A bemutatott jogesetek igazolják, hogy ez a komoly kihívást jelentő felelősségteljes feladat a kényszerintézkedés általános feltételének lelkiismeretes vizsgálatát érintően is teljesíthető.

Az élő jogot mindig a gyakorlat alakítja. A letartóztatás gyakorlatát érő szakmai és tudományos kritikák⁵² mellett a jogirodalom is elismer egyes pozitív tendenciákat⁵³; az alapjogi szemlélet elterjedése a nyomozási bíráskodásban folyamatos⁵⁴, de nem zökkenőmentes.⁵⁵ E tekintetben a jogtudomány képviselőinek munkája⁵⁶ és a „terepen dolgozó” szakemberek napi tevékenysége csakis inspirálólólag hathat egymásra. Már nem csupán elméletben, hanem a gyakorlatban is létezik olyan irányvonal, amely az alapjogi bíráskodás feltételének tekinti a bizonyítékok értékelését. Enélkül sem az eljárási törvény által szabott, garanciális jellegű feladatnak, sem az európai emberi jogi elvárásoknak nem lehet maradéktalanul megfelelni.

Irodalomjegyzék

- Ballai Vince: Rosszkor voltak rossz helyen Békásmegyeren, a Gyorskocsi utcában kötöttek ki a tinik, Hvg.hu, 2021. május 9., https://hvg.hu/itthon/20210509_rablasi_ugy_megalapozatlan_gyanusitas_fiatalkor_orizetben_bekasmegyer_3_keruleti_rendorkapitanysag.
- Bauer, Christoph: Der Sachverständige im Strafprozess, „Sachverständige” – Inhaltsverzeichnis Heft 3/2017, <https://widab.gerichts-sv.at/website2016/wp-content/uploads/2018/05/sach-2017-142-149-bauer.pdf>.
- Budapesti Rendőr-főkapitányság: Hibáztunk, police.hu, 2022. június 22., <https://www.police.hu/hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/szervezeti-hirek/hibaztunk>.
- Elek Balázs: Az előzetes letartóztatás indokolása az Emberi Jogi Bíróság gyakorlatának tükrében, Büntetőjogi Szemle, 2015/3. szám.

(ahol a nyomozási bíró fő funkciója az eljárási garanciák érvényre juttatása és ennek keretében az alapjogvédelem) tette magáévá.

⁵¹ Christoph Bauer: Der Sachverständige im Strafprozess, „Sachverständige” - Inhaltsverzeichnis Heft 3/2017, <https://widab.gerichts-sv.at/website2016/wp-content/uploads/2018/05/sach-2017-142-149-bauer.pdf>.

⁵² Pl. Kadlót Erzsébet: *Az illúziók vége – „ásatag” gyakorlatok továbbélése a kényszerintézkedések kapcsán*, Miskolci Jogi Szemle 14. évfolyam (2019) 2. különszám 1. kötet.

⁵³ Például Róth Erika: *Az egyezménykonform letartóztatáshoz vezető út*, Állam- és Jogtudomány, LVIII. évfolyam, 2017. 4. szám, 68-70. o.

⁵⁴ Matusik Tamás: *Máig hatnak 2006 őszének téves letartóztatásai – bírósági szemléletváltás a szétvert tüntetések nyomán*, Válasz Online, 2021. november 11., <https://www.valaszonline.hu/2021/11/11/matusik-tamas2006-velemeny/>.

⁵⁵ Lőrík József – Herke Csongor: *Letartóztatás / az Ügyvéd Podcast 5. adása*, <https://ujbtk.hu/letartoztat-as-ugyved-podcast-5-adasa/>.

⁵⁶ Pl. Elek Balázs: *Az előzetes letartóztatás indokolása az Emberi Jogi Bíróság gyakorlatának tükrében*, Büntetőjogi Szemle, 2015/3. szám.

-
- Háger Tamás: Az érdeellentétben megnyilvánuló védői kizárási ok a büntetőeljárásban, *Ügyvédek Lapja*, 2013/2. szám.
 - Kadlót Erzsébet: Az illúziók vége – „ásatag” gyakorlatok továbbélése a kényszerintézkedések kapcsán, *Miskolci Jogi Szemle* 14. évfolyam (2019) 2. különszám 1. kötet.
 - Kardos Tímea Kata: A titkos információgyűjtés és titkos adatszerzés alapjogi követelményei és gyakorlati dilemmái, kitekintéssel a leplezett eszközök témakörére, *Acta Universitatis Szegediensis: forum: publicationes discipulorum iurisprudentiae*, 2018.
 - Lőrík József – Herke Csongor: Letartóztatás /az Ügyvéd Podcast 5. adása, <https://ujbtk.hu/letartoztatás-az-ugyved-podcast-5-adasa/>.
 - Matusik Tamás – Csépany Kristóf: Az újságírói forrásvédelem határa a büntetőeljárásban – Jogalkalmazói szempontok az európai alapjogi elvárások tükrében, *Eljárásjogi Szemle*, 2017/1.
 - Matusik Tamás: A személyi szabadságot érintő kényszerintézkedések a nyomozási bíró eljárásában, *Belügyi Szemle*, 2012/4.
 - Matusik Tamás: Máig hatnak 2006 őszének téves letartóztatásai – bírósági szemléletváltás a szétvert tüntetések nyomán, *Válasz Online*, 2021. november 11., <https://www.valaszonline.hu/2021/11/11/matusik-tamas2006-velemenyl/>.
 - Máziné Szepesi Erzsébet – Horváth Zsolt: A nyomozási bíró eljárásának vizsgálata a másodfokú határozatokra is figyelemmel, *Fővárosi Bíróság Büntető Kollégium*, 2004.El.IV.C.1.
 - Róth Erika: Az egyezménykonform letartóztatáshoz vezető út, *Állam- és Jogtudomány*, LVIII. évfolyam, 2017. 4. szám.
 - Stál József: A letartóztatás általános feltételéhez kapcsolódó bizonyítékértékelés a joggyakorlatban, témavezető: Prof. Dr. Elek Balázs, *Debreceni Egyetem Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola*, 2020.,
https://dea.lib.unideb.hu/dea/bitstream/handle/2437/302226/PhD_ertekezes_nyilvanos_Stal_Jozsef.pdf.
 - Stál József: A letartóztatás általános feltételéhez kapcsolódó bizonyítékértékelés dilemmái, *Magyar Jog*, 2021. évi 4. szám.
 - Stál József: A letartóztatás általános feltételéhez kapcsolódó bizonyítékértékelésről, *Ügyvédek Lapja*, 2021/5. szám.
 - Szabó Krisztián: Javaslatok az új büntetőeljárás törvény tanúvédelmi szabályaihoz, *Büntetőjogi Szemle* 5 (1-2), 2016.
-
-